

тема:

Відбулася
Міжнародна
конференція
Союзу адвокатів
Республіки
Молдова
за участю
представників
НААУ

с. 3

Огляд
ключових
рішень РАУ
11 – 12 серпня
2023 року

с. 10

Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ
за серпень –
вересень
2023 року

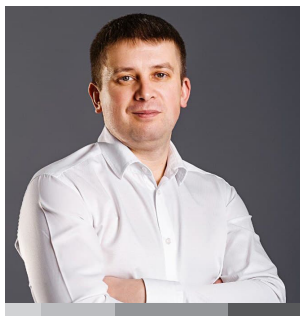
с. 14

Історія
адвокатури:
Адвокати міста
Мелітополя
на шпальтах
місцевої преси
початку
XX століття

с. 62

АДВОКАТИ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ НА ШПАЛЬТАХ МІСЦЕВОЇ ПРЕСИ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Дмитро Майстро, адвокат, партнер ЮК «Майстро і Беженар»

Продовжуємо серію публікацій, присвячених історії адвокатури Запорізької області. Сьогодні знайомимось із діяльністю адвокатів міста Мелітополя на початку ХХ століття. На жаль, вже півторарічна тимчасова окупація Мелітополя суттєво ускладнила пошук інформації про адвокатуру міста. Однак доступні джерела все-таки дають нам можливість зазирнути у залу суду минулого століття.

Одним з основним джерел, яке дозволяє нам реконструювати події більш ніж столітньої давнини, є матеріали місцевої преси. Під час написання цієї статті було використане цікаве джерело — газета «Мелітопольські відомості», в якій постійно велась рубрика «Із зали суду». Матеріали цих публікацій дають нам уявлення про те, які справи слухались, якою була позиція захисту та обвинувачення. У таких репортажах часто наводились яскраві промови та аргументи адвокатів.

Щодо становища адвокатури на початку ХХ століття цікавою є статистика, отримана із «Календаря та пам'ятної книжки Таврійської губернії... на 1912 рік». Отже, загальна кількість присяжних повірених у Російській імперії на той час — 5265, помічників присяжних повірених — 5140. Кількість приватних повірених, за свідченнями з судових палат, — 195, з окружних судів — 1955, з мирових з'їздів — 1589, з повітових з'їздів — 1738, разом 5397¹.

Адвокатською практикою займалися присяжні повірені, які перебували на державній службі. Проте існували й приватні повірені.

У 1912 році обов'язки присяжних повірених у Мелітополі виконували: Лев Антонович Романов, Йосип Владиславович Валицький, Яків Борисович Зевін, Іван Георгійович Мурзаєв.

Приватною практикою займалися повірені: Тимофій Володимирович Худаков, Веніамін Родіонович Ля-

шенко, Митрофан Сергійович Біляков, Єфрем Романович Шершієв, Андрій Олександрович Станішевський.

На сторінках місцевої преси зафіксовано дві справи, які видалися нам найбільш яскравими.

СПРАВА ПРО РОЗБІЙНІ НАПАДИ «БАНДИ ВАРРАВИ»

Банда Варрави була сумно відомим кримінальним угрупованням, яке наводило жах на всю Таврійську губернію протягом першого десятиріччя ХХ століття. Пограбування, розбої, убивства — все було на рахунок цих злочинців, і момент, коли вони опинилися на лаві підсудних, прикував до себе увагу не тільки мешканців Мелітополя, а й всієї губернії. Детальний опис судового процесу, що відбувся у 1910 році, залишив нам репортер «Мелітопольських відомостей».

Під час опитування обвинувачених членів банди усі, окрім Височина та Трусова, не визнали себе винними, пояснюючи своє зізнання приставу та судовому слідчому побоями поліції. Потерпілі, які фігурували як свідки, передали подробиці нападів на них, які склали суть обвинувального акта. При розповіді Параски Коваленко, родички підсудних Овдунів, про те, як її, вагітну, розбійники двічі зґвалтували і завдали їй 20 колотих ран у живіт, що носили характер катувань, — по судовій залі пробігла емоція обурення.

¹ Календарь и памятная книжка Таврической губернии на 1912 год. Издание Таврич. Губерн. Стат. Комитета.

Жоден із потерпілих не опізнав підсудних, але показує, що Овдун і Сухорабський зізнавались у їх присутності уряднику і вказували, де хто був під час нападів. Свідки з числа 22 осіб, викликані за клопотанням Овдунова, заявили, що «вони нічого не знають».

Потерпілим показали фотографічні картки Варрави та Селіщенка. Вони здалися їм схожими на тих, які були у них, але твердо за картками упізнати їх не змогли.

Близько 9-ї години вечора судове слідство було закінчено, і після невеликої перерви суд перейшов до дебатів сторін.

Прокурор Чаплига вважав доведеним той факт, що у всіх трьох розбійних нападах брала участь одна і та ж банда, що впливає з однакової в усіх трьох випадках зв'язної поведінки розбійників. Також, що всі підсудні були членами цієї банди і брали участь у всіх деяких розбійних нападах, доводилося свідченнями на попередньому слідстві й свідченнями Височина та Трусова у залі суду на судовому слідстві. З огляду на це прокурор підтримав звинувачення проти всіх обвинувачених у межах обвинувального акта.

Захисник обох Овдунів — присяжний повірений Заболотний у своїй промові заявив, що доказів проти підсудних сторона обвинувачення не надала. За недостатністю доказів Овдун вважає звинувачення не доведеним.

Захисник Височина, Трусова та Наколюжного, присяжний повірений Раскін у своїй промові звернув увагу присяжних засідателів на ту обставину, що всі вісім підсудних однаково звинувачуються у приналежності до однієї і тієї ж розбійницької зграї. Також наголошує, що хоча з обставин справи і можна зробити висновок, що в усіх трьох розбійних нападах брала участь одна і та ж банда, але членами зграї не можна вважати всіх підсудних. Випадкові, мимовільні учасники злочину, на який вони не йшли і про який не знали, не можуть вважатися членами банди, однак між собою пов'язані задумом, метою та способом дій.

Про те, що не всі восьмеро підсудних є членами злочинної шайки, виявилось на першому допиті їх урядником, про це свідчила різниця у їх поведінці. У той час як всі заперечували свою вину, Височин з перших слів розповів, як і куди возив учасників банди. Прокурор вважав, що Височин повинен був зрозуміти, кого і для чого везе, а тому мав би тікати. Але тут виникало протиріччя: саме дізнавшись, кого він везе, Височин, побоюючись за своє життя, не міг

тікати, а вимушений був коритися розбійникам. А побоюватися за своє життя Височин мав підстави, оскільки усім відомо, який жах і страх наводила на людей не тільки поява, а й одне ім'я Варрави, відомого у Таврійській губернії розбійника, який міг усюди дістати і розправитися з ним. Банда Варрави, що орудувала у великій кількості сіл, не могла мати всюди своїх членів і користувалася фурщиками, що випадково траплялися, та іншими особами, які надавали їй послуги під страхом смерті. Таким випадковим надавачем послуг, якими скористалася банда, був Височин.

У такому ж становищі був і Трусов, інший візник, і Наколюжний, про участь якого у нападах не було доказів, а відомо тільки, що Овдун привів до нього як родича невідомих йому Варраву та Селіщенка для ночівлі. Він міг не знати, які люди в нього ночували. Та навіть знаючи це, він не міг під страхом смерті нікому сказати.

Захист попросив з огляду на серйозність звинувачення та покарання щодо кожного з підсудних окремо запитати: чи був він членом шайки і чи брав участь добровільно, наміром, а не вимушеними діями, у злочинах, описаних у обвинувальному акті. І вже після цього винести справедливий вирок.

В останньому слові підсудні Овдуни з плачем і поклонами просили виправдати їх, пощадити їх молодість, дружин і дітей, заявили, що як благодаті Божої чекали на суд, а Філіп Овдун заявив, що він і у в'язниці не їв м'ясного по середах і п'ятницях. Інші підсудні просять поблажливості і даремно не звинувачувати їх. На дозвіл присяжних засідателів поставлено 32 питання.

О пів на першу ночі, після майже півторагодинної наради, присяжні засідателі винесли вердикт, яким усі

визнані винними з усіх питань і одному Наколюжному дана поблажливість. Пізно вночі оголошено вирок, яким усіх обвинувачених засуджено на каторжні роботи з позбавленням прав строком 6 — 11 років².

СПРАВИ СІМЕЙНІ У СУДОВІЙ ЗАЛІ

Як це не курйозно, але сімейні «розбірки» доволі часто ставали предметом судового розгляду на початку XX століття. У Мелітополі також розглядався такий цікавий випадок.

18 березня 1910 року Мелітопольським повітовим з'їздом було розглянуто справу за звинуваченням С. Міндліна своєю колишньою дружиною — Левіною. Левіна звинувачувала колишнього чоловіка в тому, що він, після розлучення з нею, у будинку спільних їхніх знайомих заявив, що взяв її із публічного будинку. Оскільки вона була взята Міндліним із сімейного будинку, то вважала слова колишнього чоловіка для себе образливими та клепом щодо до неї.

У земського начальника під час розгляду справи Левіна дала розгорнуті свідчення, в яких описала все інтимне і сімейне життя з чоловіком. Свідки, однак,

не підтвердили звинувачення, показавши тільки, що на їхнє питання, куди подінеться Левіна після розлучення, Міндлін відповів, що нехай іде світом, як їздила до заміжжя.

Врешті-решт земський начальник засудив Міндліна до арешту на три місяці. Однак той звернувся до адвоката та оскаржив попереднє рішення.

У повітовому з'їзді захисник Міндліна, присяжний повірений Раскін у своїй промові просив суд не брати до уваги пояснення Левіної, що стосуються інтимного життя подружжя, оскільки це не повинно цікавити сторонніх, тим більше суддів, а перейти до суті звинувачення. Левіна вказала свідків, які мали підтвердити звинувачення, але насправді цього не зробили. У словах «нехай іде світом» немає елементів складу клепу, оскільки ці слова не ганьблять її честі, тому просив суд виправдати Міндліна.

Прокурор вважав, що хоча свідки не підтвердили посилання, зробленого на них Левіною, все ж у словах Міндліна «нехай іде світом» полягає щось образливе для Левіної, оскільки вона ж не комівояжер. Повітовий з'їзд Міндліна виправдав³.

² Б. С-н. Из зала суда // Мелитопольские ведомости. 1910. № 3. С. 3.

³ Б. С-н. Из зала суда // Мелитопольские ведомости. 1910. № 3. С. 2.